

Nr 98

Av herr **Wahlund**, om utredning rörande möjligheterna att åstadkomma en bättre balans mellan de olika partiernas ekonomiska resurser i valrörelserna.

Ett demokratiskt samhällssystem förutsätter frihet att hysa och förfäktat olika uppfattningar i politiska frågor. En fri opinionsbildning hos folket är förutsättningen för att folkstyrelsen skall kunna fungera. De politiska partierna som instrument för opinionsbildningen är därför en grundval för vårt demokratiska styrelseskick.

Det ligger i sakens natur att en politisk meningsriktnings upplysningsverksamhet och propaganda alltid måste bli präglad och färgad av de speciella idéer och intressen som vederbörande parti ser som sin uppgift att hävda. Fakta och omständigheter tillmätas olika vikt eller betydelse allt efter politisk åskådning. Frågekomplexen blir ojämnt belysta. Med en tillspetsad formulering har det sagts att i politiken får sanningen vänta, tills någon har bruk för den.

Mot bakgrunden härav blir det så mycket mer angeläget att den enskilde medborgaren ges möjligheter att skapa sig en allsidig och verklighetstrogen bild av samhällsproblemen. En förutsättning härför synes vara att samtliga meningsriktningar såvitt möjligt ges resurser att komma till tals. Endast de olika partiernas argumenteringar *tillsammans* kan ge en hållbar grundval för bedömning och ställningstagande. Utvecklingen på de ekonomiska, sociala och tekniska områdena har medfört allt större svårigheter för den enskilde att överblicka de alltmer komplicerade sammanhangen. Härmed ökas även behovet av orientering och upplysning på det politiska planet.

Opinionsbildningen i politiska frågor bör självklart ske utan ovidkommande eller olämpliga inflytelser. Den bör även ske utan alltför starkt beroende av olika ekonomiska intressen i samhället. De politiska valkampanjerna kräver stora ekonomiska insatser från de politiska partiernas sida. I en undan för undan ökad omfattning har den moderna reklamens resurser tagits i anspråk vid genomförandet av valkampanjerna. Härigenom har också kostnaderna stigit i höjden. De inkomster partiorganisationerna har av medlemsavgifter räcker inte till för att finansiera kostnaderna vid valkampanjer. Medlemsavgifterna torde helt tas i anspråk för att täcka organisationernas löpande utgifter och förslår kanske inte ens för detta ändamål. Pengar till valkampanjerna måste anskaffas på annat sätt: genom insamlingar, särskilda bidrag från medlemmar och sympatisörer, anslag från

organisationer och företag, som vill stödja partiets politik och allmänna strävanden, etc.

I fråga om möjligheterna att erhålla pengar för finansiering av valkampanjerna är förutsättningarna olika för varje särskilt parti. Ett parti kan jämförelsevis lätt erhålla pengar till stora valfonder, ett annat kan endast med stora ansträngningar samla ihop medel till de mest oundgängliga utgifterna för valkampanjen. Det säger sig självt, att de partier, som förfogar över betydande belopp, måste få ett övertag över de »fattigare» partierna i valpropagandan. Här ligger utan tvivel risk för att penningresursernas inflytande över det politiska livet och därmed över samhällsarbetets utformning kan bli alltför stor.

Från de anförda synpunkterna ter det sig önskvärt att en utjämning i någon mån kan åstadkommas mellan de politiska partiernas ekonomiska möjligheter att föra fram sin uppfattning om samhällsproblemen. Det är självklart att en jämvikt mellan olika partiers penningresurser inte kan åstadkommas.

Då, såsom jag framhållet, de politiska partierna är nödvändiga för vårt demokratiska styrelseskick, måste det ligga i samhällets intresse, att de har förutsättningar att under valkampanjerna fylla sin uppgift som organ för opinionsbildningen. Om olika ekonomiska intressen får spela en avgörande roll för den politiska upplysningsverksamhetens utformning, får väljarna icke på önskvärt sätt möjligheter till fri opinionsbildning. Jag är väl medveten om att tanken på ekonomiska bidrag från staten till partiernas upplysningsverksamhet under valrörelser kan möta motstånd. Men konsekvensen av att demokratien är beroende av en fri opinionsbildning synes mig vara, att samhället också måste ha intresse av att medverka till att den fria opinionsbildningen får möjligheter att komma till uttryck. Det synes mig därför önskvärt och befogat, att partierna i viss utsträckning erhåller bidrag till sina valkampanjer, liksom redan sker då det gäller de olika linjer vilka uppträder vid folkomröstningar.

Jag avser inte att här förorda några bestämda regler i fråga om medlens fördelning och redovisning samt kontrollen över deras användning utan anser att dessa frågor bör hänskjutas till en utredning, som bör göras förutsättningslös.

Med hänvisning till vad som anförts hemställes,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en förutsättningslös utredning rörande möjligheterna att i demokratiens intresse åstadkomma en bättre balans mellan de olika partiernas ekonomiska resurser i valrörelserna.

Stockholm den 26 januari 1959

S. G. W. Wahlund